

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΜΠΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (μετά την 1^η προβολή στις 21-04-19)

Η εφεύρεση του Μορέλ (που κρατάει 'ζωντανούς' τους παρείσακτους και την πανέμορφη Φαουστίν, στο μυθιστόρημα του Α. Μπ. Κασάρες), είναι απλώς η κινηματογραφική μηχανή.

Το ντοκιμαντέρ του Σταύρου Ψυλλάκη για τον Γιώργο Μανιάτη, δεν είναι μόνο μια σημαντική ταινία. Αιχμαλωτίζει οριστικά στο χρόνο την ακριβοθώρητη μορφή του Μανιάτη (που έγινε στάχτη στο σπίτι του, τον Ιανουάριο του 2018), και ταυτόχρονα μοιράζεται μαζί μας τη μαρτυρία του.

Συγκλονιστικοί άνθρωποι γίνονται μεγάλα θέματα (ποιος δεν ένιωσε ρίγος, κάποια στιγμή, με την αμεσότητα που λεγόντουσαν και έρρεαν όλα αυτά στην οθόνη, την Κυριακή το βράδυ στην α' προβολή της Ταινιοθήκης). "Δραπέτευσα από τη Λεγεώνα των Ξένων" - απαίσιος τίτλος, δεν τον διάλεξα εγώ, λέει ο Μανιάτης. "Εγώ δεν δραπέτευσα από τη Λεγεώνα των Ξένων - δραπέτευσα απ' όλα".

Μοναδική περίπτωση ανθρώπου που έμεινε ως το τέλος ανυποχώρητος στην προσπάθεια να εφευρίσκει τον εαυτό του και να βασανίζει την αλήθεια για λογαριασμό όλων, γεννώντας πράγματα ολοζώντανα, μας συγκινεί γιατί δεν υπολόγισε το κόστος να είναι ολωσδιόλου, μ' αυτό τον τρόπο, αγνοημένος.

Κι όμως. Στη συνάντηση μαζί του στην οθόνη, στην Ταινιοθήκη, ήταν πιστοί στο ραντεβού ο φίλος του Αιμίλιος Καλιακάτσος. Ο Λευτέρης Ξανθόπουλος. Ο Βασίλης Καλαμαράς. Ο Γιώργος Γώτης. Η Μιράντα Τερζοπούλου. Ο Έικαρος Μπαμπασάκης και η Μαρίλη Ζάρκου. Ο Μιχάλης Μανουσάκης, που εικονογράφησε με έργα του την ταινία του Σταύρου - ενώ ο Βαγγέλης Φάμπας την έντυσε με ήχους. Οι μαθητές του από το "Ευρετήριο".

"Μαθαίνεις ένα παίξιμο, δεν μαθαίνεις όργανο", φαίνεται να λέει ο Μανιάτης σ' έναν μαθητή του στο βίντεο. "Το όργανο είσαι εσύ, αυτό είναι το ξύλο". Αλλού θυμάται ένα στιγμιότυπο από τον Πλούταρχο, μετά την ήττα των Περσών στη ναυμαχία της Σαλαμίνας: "Πάρ' τα εσύ", λέει ο Θεμιστοκλής σ' έναν σύντροφό του δείχνοντάς του τα λάφυρα των νεκρών, "γιατί εσύ δεν είσαι Θεμιστοκλής" ("σὺ γὰρ οὐκ εἶ Θεμιστοκλῆς"). "Αυτό το πράγμα με συγκινεί όσο τίποτ' άλλο στη ζωή μου".

Σ' ευχαριστούμε Σταύρο (Η προβολή της ταινίας θα επαναληφθεί τα Σάββατα 4, 11 & 18 Μαΐου, στις 20.00, στην Ταινιοθήκη, με συζήτηση μετά το τέλος κάθε προβολής).

ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΕΒΕΛΑΚΗΣ (μετά την 2^η προβολή στις 04-05-2019)

Γιώργος Μανιάτης (1939-2018), ένας αφανής εκπρόσωπος της εκπρόθεσμης, όπως την χαρακτήρισε ο ίδιος, γενιάς του '60. Δεν κρύβω τη χαρά μου που η θυελλώδης διαδρομή του ιστορήθηκε από έναν ικανό και αισθαντικό σκηνοθέτη. Ο Σταύρος Ψυλλάκης είχε δύσκολο έργο, βρέθηκε μπροστά σε μια εκρηκτική προσωπικότητα που πήγε πολλές φορές στην κόλαση και γύρισε, σε έναν άνθρωπο με πρωτότυπη σκέψη, βάθος και έμπνευση. Ο φακός του τον είδε στις διαδοχικές του περιόδους: δραπέτης από την λεγεώνα των ξένων, δημοσιογράφος, συγγραφέας, ταξιδιώτης. Με χαμηλούς τόνους, λεπτότητα και ακρίβεια, παρακολούθησε την περιπετειώδη πορεία του Γιώργου Μανιάτη ο οποίος από πολλούς δρόμους οδηγήθηκε τελικά, σωματικά και διανοητικά, στη μουσική, βρίσκοντας εκεί νόημα ύπαρξης και ταυτότητα.

Όπως έγραφε ο Γιώργος Σαραντάρης το 1938: «Όπου κι αν πηγαίνουμε μας υποδέχεται η μουσική· αλλά δεν είμαστε, δε γινήκαμε ακόμα όνειρα και συνεπώς απορούμε. Νιώθουμε πάντα πλάι μας τον έρωτα, που μας ακολουθεί πιστά σε κάθε ταξίδι· Ξέρουμε πως η μουσική δεν θέλει τον έρωτα· δεν τον βλέπει, τότε; Το γεγονός είναι πως τελευταία η ζωή μας έγινε ένα σωστό γλέντι, με πολύ θόρυβο αλλά και με κάποιο μέτρο στην ευθυμία που σκορπίζει. Η μουσική δεν μας περιμένει πια μονάχα στο δρόμο, ή όταν βγούμε στο παράθυρο· αλλά μπήκε μέσα μας, και μας τρέφει στις πιο απίθανες ώρες, σ' εκείνες του ύπνου».

ΤΙΝΑ ΠΙΣΧΙΤΣΗ (μετά τη 2^η προβολή στις 04-05-2019)

Σταύρο μου θερμά συγχαρητήρια για την εξαιρετική ταινία που έκανες για τον Γιώργο Μανιάτη! Μια ταινία υπόδειγμα μαθητείας για υποψήφιους κινηματογραφιστές!

ΒΟΥΛΑ ΣΑΡΙΚΑΚΗ (μετά τη 2^η προβολή στις 04-05-2019)

Καταπληκτική δουλειά γεμάτη ποίηση φιλοσοφία μουσική και αναζητήσεις - ένα αριστούργημα που οφείλουμε όλοι να δούμε και να ξαναδούμε, να προβληθεί παντού !!!!! Μην το χάσετε !!!!! Αγαπημένε μας Σταύρο σευχαριστούμε -είσαι μοναδικός δημιουργός !!!! καλές επιτυχίες και να σαι πάντα καλά να γράφεις την δική σου ιστορία στο καλλιτεχνικό γίγνεσθαι...

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΡΗ (μετά τη 2^η προβολή στις 04-05-2019)

Αγαπητέ κ. Σταύρο, καλημέρα! Με χαρά διαπίστωσα χθες (μετά και την 3η παρακολούθηση της ταινίας!!) πόσο προσφέρεται το έργο αυτό για πολλές και πολλαπλές αναγνώσεις! Εξαιρετικά εύστοχη και η παρατήρηση του κ. Κάλφα για το "άτοπον" του ήρωά μας- ένας χαρακτηρισμός (επίσης με πολλαπλές σημασίες!) που έχει ιστορικά αποδοθεί στον Σωκράτη!! Η πληθωρική βέβαια προσωπικότητα του Γιώργου, τείνει να στρέφει τη συζήτηση σε εκείνον και όχι ακριβώς στην ταινία, όπου και αισθάνθηκα την ανάγκη να την επαναφέρω, γι' αυτό και παρενέβην παρά τη (φυσική και συνήθη) δειλία μου... Ενδιαφέρουσα και η άλλη παρατήρηση του κ. Κάλφα για την αποδοχή της ταινίας σε ανθρώπους για τους οποίους ο Γιώργος ήταν (και παραμένει) εντελώς άγνωστος... Οψόμεθα!

Για μια ακόμη φορά, σας ευχαριστούμε!

Μαρία

ΣΟΦΙΑ ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑ (μετά την 1^η προβολή στις 21-04-2019)

η δική μου παρέμβαση δεν είναι για τα συγχαρητήρια αλλά η ανάγκη μου να εκφράσω μία πραγματικότητα δημόσια. Ζώντας τον Γιώργο Μανιάτη από την πλευρά του Δασκάλου και του γείτονα, καθώς και η διαπίστωση ότι το τετράδιο μου, που μετρήθηκε προφανώς μέσα στα αποκαϊδία της υπενθύμισης του πόσο εφήμερα είναι όλα, εκτός από τον λυγμό και τα δάκρυα και τα γέλια, από το γνωστό χιούμορ του, που μου προκάλεσε το αποτέλεσμα της δουλειάς σου [Stavros Psillakis](#) διαπιστώνω ότι γίνεσαι μάρτυρας μιας καινούριας ανάγκης που ζητάει αναπόφευκτα η εποχή που έρχεται. Η δουλειά σου δεν είναι απλά ένα ακόμα ντοκυμαντέρ στο σωρό αξιόλογων άλλων, αλλά μία σπίθα και ένα φως για τις γενιές που θα ακολουθήσουν, τις αναζητήσεις τους για φιλοσοφία και ζωή και αυτό θα

γίνεται ακόμα πιο αναγκαίο όταν θα λιγοστεύουν τα περιθώρια αναπνοής και οι νέοι θα αναζητούν διέξοδο και ο κύκλος δεν θα τελειώνει ποτέ....

ΛΙΛΗ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ (μετά τη 2^η προβολή στις 04-05-2019)

Αγαπημένε φίλε Σταύρο, θέλω να σε ευχαριστήσω και πάλι για τη συγκίνηση που μας πρόσφερες σήμερα με την εξαιρετική νέα σου ταινία! Όσο μεγαλώνεις και ωριμάζεις μεστώνει και η δουλειά σου! Στη διάρκεια των χρόνων που σε γνωρίζω κράτησες το ήθος και τις αξίες σου ανέπαφες και μας μίλησες σήμερα με το δικό σου προσωπικό τρόπο για όλα αυτά που σπανίζουν στην εποχή μας.... **Συγχαρητήρια!!!**

ΚΩΣΤΑΣ ΔΗΜΟΣ (μετά την προβολή στη Θεσσαλονίκη στις 20-03-2019)

Αριστούργημα του [Stavros Psillakis](#).....Γιώργος Μανιάτης (1939-2018).....Το ημερολόγιο έγραφε 18η Ιανουαρίου 2018, ημέρα Πέμπτη. Οι πυροσβέστες έσπασαν την πόρτα του δωματός επί της οδού Αιμιλίου Βεάκη 9 και αντίκρισαν απανθρακωμένο το σώμα του Γιώργου Μανιάτη. Μια κάφτρα από την αγαπημένη του πίπα φαίνεται ότι είχε βάλει φωτιά στο στρώμα του κρεβατιού του και είχε κατακάψει το άσυλό του. Όλα εκεί μέσα, μετά το τραγικό γεγονός, καρβουνιασμένα.....

ΑΡΗΣ ΒΙΟΛΑΤΖΗΣ (email 26-04-2019)

Σταύρο φίλε μου αγαπημένε έχω δει την ταινία 4 φορές, δεν μπορώ να εκφράσω με δομή τις σκέψεις μου και τα συναισθήματα που μου προξενεί... Τι να πω ; για το φιλοσοφικό και ψυχαναλυτικό υπόβαθρο του έργου; Για την σχέση του πατέρα, του υιού, του αρχιεπίσκοπου, του απόγονου, του πρόγονου του ερωτισμού προς το άλλο αλλά και το ίδιο φύλο, το οιδιπόδειο σύμπλεγμα του Μανιάτη που επιθυμεί έως το τέλος την μητέρα όντας περήφανος και προστατευτικός προς τον πατέρα; Για την ανεξαρτησία των νοημάτων, των εικόνων, των συναισθημάτων που μεταδίδονται ενώ την ίδια στιγμή βιώνονται όχι απλώς ως ένα συνεχές αλλά ως ένα ενοποιημένο όλο που διατηρεί την ανεξαρτησία των μερών του και τα συνδυάζει με τρόπο που αναδεικνύονται νέες ιδιότητες εξ αυτών ενώ το ψυχικό όργανο βιώνει την κινητοποίηση του από αρχέγονες σκληρές ενορμήσεις **απαλλαγμένες από την βαρβαρότητα** του Εκείνου

με έναν μοναδικά ευγενή τρόπο που είναι η ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης και τελικά η βάση του έργου σου και του προσωπικού σου αποτυπώματος; Ορκίζομαι ότι όταν ξεκίνησα να γράφω το μείλ ήμουν βέβαιος ότι δεν θέλω να γράφω πολλά διότι μου ήταν πολύ δύσκολο να αντιληφθώ πως θα καταφέρω να διαλέξω και να αποτυπώσω κάποια από τα πολλά και έντονα συναισθήματα που μου έχουν δημιουργηθεί. Ήθελα να τα αναλύσουμε μαζί από κοντά-πράγμα που θα μας πάρει πολλές συναντήσεις για να το βιώσουμε έστω σε έναν βαθμό επιτευγμένο- Δεν είναι απλώς το ωραιότερο έργο σου φίλε, είναι ένα από τα ωραιότερα δημιουργήματα στην ιστορία της κινηματογραφίας. Στέκεται δίπλα στο Καζίνο ισάξια στο συναίσθημα που μου κινητοποιεί. Μέθυσσα βλέποντας το, αναρωτιόμουν τι συμβαίνει στο συναίσθημα μου μέχρι που αντιλήφθηκα ότι το συναίσθημα μου δεν πηγάζει μόνο από εμένα διότι είναι ο συνδυασμός του δικού μου συναισθήματος, του Μανιάτη και του δικού σου. Ο Μανιάτης στο 1h 11 min λέει "...εκείνο που μας καίει και θα θέλαμε να επιτύχουμε είναι να γίνουμε αρχαίοι του μέλλοντος δεν θέλουμε να είμαστε απόγονοι προτιμούμε να είμαστε πρόγονοι αν είναι δυνατόν, αυτά είναι δύσκολα πράγματα και θα χρειαστούν γύρευε πόσους από εμάς και πόσες δεκαετίες για να πετύχουμε κάτι". Εσύ Σταύρο το πέτυχες αυτό, αυτή η ταινία θα χρησιμοποιείται για να διδάξει το νόημα της τέχνης που στο βαθμό που μπορεί να αντιληφθεί ένας ταπεινός ψυχολόγος είναι το ενώσει ανθρώπινες ζωές κάνοντας το βαθύ προσωπικό οικουμενικό. Όταν συναντάς τον συγγραφέα και μουσικό που καταφέρνει να χρησιμοποιήσει τον ρυθμό και την κίνηση αλλά και το αλκοόλ για να παρηγορήσει και να κατευνάσει τις επιπτώσεις του ψυχικού τραύματος, άλλοτε συνειδητού και άλλοτε ασυνείδητου, αλλά και την επίδραση μιας συναισθηματικής διαταραχής με στοιχεία υπομανίας όπου ο σταθεροποιητής του συναισθήματος είναι εκτός από τα προηγούμενα και η επικοινωνία του ατόμου ως πρόσωπο με τον μικρό και τον μεγάλο άλλο μέσα από την τόσο ιδιαίτερη αφήγηση του ευγενή διανοούμενου φίλου σου-ο οποίος εκτός από το ίδιο διανοούμενος είναι ταυτόχρονα και το ίδιο ρεμάλι με τον Μανιάτη και για αυτό συνεννοήθηκαν τόσο καλά - τότε βρίσκεσαι να τραγουδάς και να χορεύεις στο ασυνείδητο μυαλό σου με το άθροισμα αυτών των δύο προσώπων και πλέον μπορείς να αντιληφθείς

πως είναι δυνατόν ο Παύλος από μία ακραία επιθετική δομή προσωπικότητας να μετατρέπεται σε ισαπόστολο και άγιο.

Προσπαθώ εδώ και ώρα να με σταματήσω από το να γράφω και πλέον θα το κάνω διότι μπορώ να γράψω τόσα που ίσως να βαρεθείς για να τα διαβάσεις.

Σε ευχαριστώ για τα καλά σου λόγια και παρότι εγώ δεν έχω τόσες δυνατότητες ώστε να βοηθήσω στην δημιουργία τόσο μεγάλων πραγμάτων, θα τα δεχθώ με μεγάλη περηφάνια ακόμα και αν δεν μου αξίζουν εντελώς και μου αξίζουν μόνο λίγο.

Μπράβο ρε Σταύρο, μπράβο ρε φίλε, έχει και η Ελλάδα ιδιαίτερα υψηλή τέχνη.

Σε φιλώ και σε ξαναφιλώ ευχόμενος να πάρει η ταινία αυτό που της αξίζει.

Καλό Πάσχα να έχεις φίλε και να έχουμε καλή αντάμωση.

Άρης

ΣΤΑΥΡΟΣ ΨΥΛΛΑΚΗΣ (απάντηση στον Άρη)

Άρη μου αγαπημένε, με συγκινείς βαθιά και σ' ευχαριστώ από καρδιάς και για τα λόγια σου αλλά και για όσα έχουμε μοιραστεί κατά καιρούς.

Ετοιμάζω τις βαλίτσες μου για Χανιά (Πάσχα γαρ) και δεν έχω την ποιητική ηρεμία να σου απαντήσω όπως αξίζει στο γραπτό σου.

Κρατάω ιδιαίτερα μια παρατήρηση που νομίζω συμπυκνώνει τα πάντα: «....ο οποίος εκτός από το ίδιο διανοούμενος είναι ταυτόχρονα και το ίδιο ρεμάλι με τον Μανιάτη και για αυτό συνεννοήθηκαν τόσο καλά-τότε βρίσκεσαι να τραγουδάς και να χορεύεις στο ασυνείδητο μυαλό σου με το άθροισμα αυτών των δύο προσώπων...». Έτσι πρέπει να έγινε χωρίς ίσως να το συνειδητοποιώ τότε...

Σε φιλώ γλυκά και σας εύχομαι Καλό Πάσχα και καλή δύναμη. Θα τα καταφέρετε.

Ο φίλος σου
Σταύρος

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ (1) 04-05-2019

(κείμενο που διάβασε στη συζήτηση μετά την προβολή της ταινίας)

Από κινηματογραφικής πλευράς, αυτό που θαυμάζω στο έργο του Σταύρου Ψυλλάκη είναι ότι χρησιμοποιώντας τα απλούστερα κινηματογραφικά εργαλεία και χρησιμοποιώντας τα με τον απλούστερο τρόπο καταφέρνει να συνθέτει εξαιρετικά πυκνές αλλά κι ελκυστικές αφηγήσεις.

Αν η τεχνική της αφήγησης συνίσταται στο να επιλέγεις αποκλείοντας και να διαφωτίζεις σκιαζοντας, ο Ψυλλάκης, σ' αυτήν την ταινία, ξεκινά από μια ξεκάθαρη επιλογή: Δεν οργανώνει το υλικό του προτάσσοντας το ερώτημα «ποιος είναι ο ήρωας» επιλογή που θα τον οδηγούσε στη σκιαγράφηση ενός πορτρέτου, αλλά ακολουθώντας ένα μονοπάτι παράλληλο μ' αυτό της μυθοπλαστικής αφήγησης επικεντρώνεται στο ερώτημα «τι θέλει ο ήρωας, ποια είναι η υπαρξιακή του ανάγκη και τι κάνει για να την εκπληρώσει. Επιλέγει δηλαδή να μας αφηγηθεί μια περιπέτεια. Την περιπέτεια ενός ανθρώπου που θέλει να βρει σ' αυτόν τον κόσμο μια θέση που να τη δικαιούται. Ενώs ανθρώπου που στα δεκαεπτά του χρόνια, αρνείται ν' αποδεχθεί την ταυτότητα που προκαθορίστηκε γι' αυτόν σαν μια ετικέτα και νιώθει την ανάγκη να συγκροτήσει ο ίδιος μια ταυτότητα για τον εαυτό του, να δώσει περιεχόμενο σ' αυτήν την ετικέτα, το περιεχόμενο που εκείνος επιθυμεί. Κι αυτό το περιεχόμενο δεν είναι παρά το ιδανικό της αρετής, όπως ο ίδιος λέει.

Ο Μανιάτης γεννιέται μαζί με τον πόλεμο και μεγαλώνει στ' αποκαΐδια ενός κόσμου. Γνωρίζει μια ρημαγμένη όψη του κόσμου, κι ανθρώπους εξουθενωμένους και συχνά ηττημένους απ' τον αγώνα να διαφυλάξουν

την σωματική και ηθική τους ακεραιότητα. Άνθρωποι που υποτάχθηκαν στην ιστορική συνθήκη που δεν ήταν άλλη απ' το παράλογο του πολέμου, της μανίας για κυριαρχία πάνω στον άλλο, για αφανισμό του άλλου.

Ο ίδιος λέει ότι το εκμαγείο που τον δημιούργησε ήταν η Λεγεώνα. Εγώ αντιλαμβάνομαι ότι το εκμαγείο που τον δημιούργησε ήταν ακριβώς το παράλογο του κόσμου ίσως όπως το ορίζει ο Καμύ: Ο άνθρωπος ρωτά κι ο κόσμος σιωπά. Η σιωπή, στη δεδομένη ιστορική στιγμή πρέπει να ήταν εκκωφαντική, ιδιαίτερα για ένα δεκαεπτάχρονο παιδί. Δεν συμβιβάζεται μ' αυτή τη σιωπή. Για να αντιταχθεί στο παράλογο αποφασίζει να έρθει σε ρήξη με τον κόσμο. Να γίνει ο άλλος: «Θέλω να γνωρίσω κακούς ανθρώπους, τους χειρότερους, και να παραμείνω τίμιος.» Θέλει να γίνει ο άλλος, αυτός που δεν θα σκοτώσει ακόμα κι αν φοβηθεί, αυτός που δεν θα μισήσει όταν τον φτύνουν στο πρόσωπο. Τόσο ψηλά βάζει τον πήχη. Για να υπερβεί τις συνθήκες ρίχνει τον εαυτό του στα βαθύτερα νερά τους.

Και τώρα πώς θα ζήσεις, τον ρωτάει ο Νικηφόρος λίγα χρόνια μετά.

Κι εννοεί, πώς θα ζήσεις μ' αυτή την ταυτότητα που διάλεξες, του για πάντα ξένου, αυτού που ήρθε σε οριστική ρήξη με τον κόσμο; Του αιώνιου δραπέτη;

Ο Μανιάτης δεν δραπετεύει μόνο απ' τη γενέθλια γη, αλλά κι απ' τη γενέθλια συνθήκη, δεν δραπετεύει μόνο απ' τον χώρο αλλά κι απ' τον χρόνο. Δραπετεύει από τη λεγεώνα δραπετεύει από παντού, όπως ο ίδιος λέει, και κάθε δραπέτευση είναι ένα ακόμη βήμα στην πορεία του να συγκροτήσει την ταυτότητα που εκείνος επέλεξε, αυτήν της αρετής, που θα την ορίσει κάποτε και ως ελληνικότητα. Αν στην ταυτότητά του αναγράφεται ως Έλληνας, βάζει έναν ακόμη στόχο, να γίνει Έλληνας από μόνος του, να αναγεννηθεί ως Έλληνας σύμφωνα με ό,τι ο ίδιος ορίζει ως ελληνικότητα. Αν το να είσαι Έλληνας σημαίνει το να κατανοείς τα ελληνικά νοήματα, ο Μανιάτης αποκηρύσσει την ελληνικότητα που του χαρίστηκε, δραπετεύει απ' αυτήν και ξένος επιχειρεί να την κατακτήσει, να κατανοήσει τα ελληνικά νοήματα βρίσκοντας εκεί μια θέση που να τη δικαιούται.

Μια θέση που να την δικαιούται, αυτό είναι που επιζητά σ' όλη του τη ζωή.

Άλλωστε, παραμένει πάντα ο γιος του ανθρώπου που πληρώνει εισιτήριο χωρίς να είναι υποχρεωμένος να το κάνει.

«Με κατανίκησε το αλκοόλ» μας λέει στο τέλος. Να με θυμάστε όπως ήμουν, να με κρίνετε γι' αυτό που υπήρξα. Μας κοιτάζει με το θολό του βλέμμα και θέτει τον εαυτό του στην κρίση μας. Κι όταν η ταινία τελειώνει, εμείς νιώθουμε μια θριαμβική σχεδόν χαρά γιατί ξέρουμε ότι δεν ηττήθηκε ο ήρώας μας. Ότι το βαρύ φορτίο που επωμίσθηκε, την αποστολή που ανέθεσε στον εαυτό του να γίνει πρόγονος κι όχι απόγονος, την εκπλήρωσε αφού κατάφερε τελικά να υπερβεί τις συνθήκες να υπερβεί τα όρια της ιστορικότητας και να μας κληροδοτήσει ένα διαχρονικό πρότυπο άξιας ζωής.

Κοιτάζοντας τις εικόνες των μισοκαμμένων βιβλίων του, στο τέλος της ταινίας, τις σημειώσεις του στο περιθώριο των σελίδων, μου ήρθε στο νου ο στίχος του Σαχτούρη: «Μια μέρα θα ξυπνήσω και θα 'χω αθωωθεί». Κι ένιωσα μεγάλη συγκίνηση, σχεδόν ψυχική ανάταση. Η κατάληξη της περιπέτειας είναι επιτυχής κι η ταινία έχει ξεκάθαρα χάππυ εντ.

Είναι η ευτυχής περιπέτεια ενός ανθρώπου που δεν τρόμαξε απ' τη σιωπή του κόσμου κι αποτόλμησε να δώσει ο ίδιος μιαν απάντηση στο παράλογο. Κατά τη γνώμη μου, αυτήν την ιστορία μας αφηγήθηκε ο Σταύρος: Την περιπέτεια μιας δικαιωμένης, μιας άξιας ζωής.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΨΥΛΛΑΚΗΣ (απάντηση στην Ελισάβετ)

Ελισάβετ μου το ξαναδιάβασα, συγκεντρωμένος πια, και το βρίσκω εξαιρετικό.

Η ταινία όπως και ο Γιώργος βέβαια, σίγουρα ανοίγουν πολλά θέματα και κουβέντες. Η εμβέλεια του Έργου νοιώθω να με ξεπερνά και αυτό μάλλον ευχάριστο είναι. Ο οίστρος την ώρα της δημιουργίας είναι μια άλλη μαγεία. Την γεύεσαι, την ακολουθείς και μετά δεν ξέρεις τι έγινε..

Και χαίρομαι που έζησα αυτήν την περιπέτεια.

Τα τελευταία σου λόγια μου θύμισαν μια απάντηση που συχνά δίνω μετά την προβολή του ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ. Λέω λοιπόν πως αυτοί οι άνθρωποι, όσο κι αν τα οράματα και οι ιδεολογίες τους μπορεί να γκρεμίστηκαν, το τέλος νοιώθω πως περπάτησαν όρθιοι στην ζωή τους. Κέρδισαν την αξιοπρέπειά τους.

Καθώς σου γράφω μου ήρθε στο νου ένα γράμμα που είχα στείλει στη μάνα μου το 1979 από το Παρίσι (και πρόσφατα το ανακάλυψα καταχωνιασμένο στο πατρικό, στα Χανιά). Της γράφω λοιπόν:

«... Έφυγα για να πάρω τα εφόδια και να ζήσω μια ζωή με ανθρωπιά και αξιοπρέπεια, πράγματα που δεν σου δίνουν τα λεφτά και οι μεγάλες κοινωνικές θέσεις. Δεν έχεις παρά να κοιτάξεις γύρω σου και να τους καμαρώσεις. ...». Ήταν μόλις είχα πάρει την απόφαση ότι δεν μ' ενδιαφέρει το πτυχίο του Πολυτεχνείου που είχα και έφευγα.

Έτσι ίσως μπορείς να καταλάβεις γιατί ασχολήθηκα με τόση αφοσίωση με τον Μανιάτη, με το ΓΙΑ ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΟΥΣ, αλλά και γιατί αγαπώ τόσο τον ΕΤΕΡΟ ΕΧΘΡΟ. Το θέμα της αξιοπρέπειας διαρκώς επαναφέρει.

Και ένα τελευταίο σχόλιο που αφορά στην πρώτη παράγραφο του κειμένου σου. Χθες βρεθήκαμε λίγο με τον Ζεβελάκη στα παλιατζίδικα του Ελαιώνα. Καθισμένοι σ' ένα κούτσουρο μου έλεγε:

«... άκουσα τον Καρούζο σ' ένα συμπόσιο για τη μοντέρνα ποίηση να λέει: αν ένα ποίημα έχει κάτι πολύτιμο, τότε είναι μοντέρνο.»

Σ' ευχαριστώ πολύ φιλενάδα και καλή μας συνέχεια.

Πολλά φιλιά

Σταύρος

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ (2) (email 07-05-2019)

Σταύρο μου έχεις μέσα σου μια εσωτερική κινηματογραφική πυξίδα που σε προσανατολίζει ευθέως στην ουσία του θέματος. Γι' αυτό δεν έχεις ανάγκη από τερτίπια αλλά μιλάς απλά, πιο απλά δεν γίνεται. Αυτό πρέπει να είναι τελικά το ταλέντο.

Σ' ευχαριστώ πολύ για την πρόγευση της κινηματογραφικής προσέγγισης αυτής της περιπετειώδους προσωπικότητας που ήταν ο Μανιάτης, Θεός σ' χωρέσ' τον!